

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády

Krajské kolo Dejepisnej olympiády pre ZŠ a 8-ročné gymnáziá

18. ročník, školský rok 2025/26

Testové úlohy pre kategóriu D (8. ročník ZŠ a 3. ročník OG)

Poznámka: Otázky monotematickej časti sú označené *.

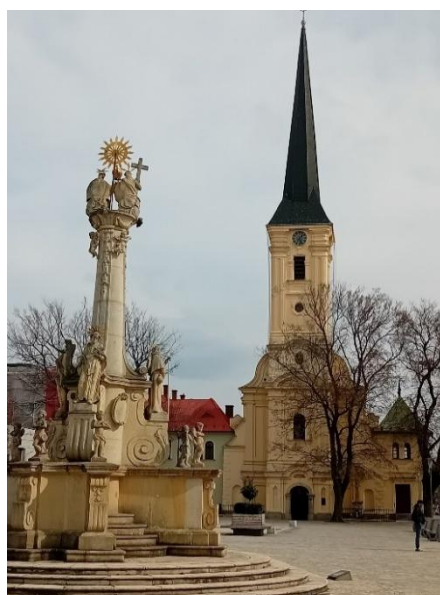
1.* Do odpovedového hárka zapíšete k príslušnému písmenu správne odpovede. Pomôžte si aj poradovým číslom panovníkov a v niektorých odpovediach aj začiatočnými písmenami.

- a) meno zakladateľa Osmanskej ríše, ktorý vládol v rokoch 1281 – 1326
- b) všeobecné označenie/pomenovanie miest prevažne na strednom Slovensku, o ktoré mali Turci eminentný záujem kvôli ich nerastnému bohatstvu
- c) názov rieky, ktorá napájala veľkú priekopu umiestnenú pod padacími mostami pri pevnosti v Nových Zámkoch (na obrázku je pôdorys pevnosti a jej okolia)
- d) meno cisára, habsburského panovníka, ktorý vládol v krajine v dobe posledného útoku tureckých vojsk na Viedeň v roku 1683
- e) názov ríše, bývalého veľkého impéria na východe Európy, ktorá márne vzdorovala Turkom a nakoniec im úplne podľahla
- f) meno a rod, z ktorého pochádzal uhorský panovník, ktorý vládol v rokoch 1387 – 1437 a bol aj rímsko-nemecký cisár, zorganizoval tiež krížovú/križiacku výpravu proti Turkom
- g) názov mesta, pri ktorom v bitke s Turkami v roku 1444 padol uhorský kráľ Vladislav I. Jagelovský

2.* Správne odpovedzte na nasledujúce otázky a odpovede zapíšete do odpovedového hárka.

- a) Kde sa odohrala bitka dňa 15. júna 1389, ktorá rozhodla o tom, že Turci si posilnili svoje postavenie na Balkáne?
- b) Štát ktorého slovanského národa po tejto bitke na dlhé storočia zanikol?
- c) Aký súčasný slovenský názov má významné historické mesto, ktoré bolo hlavným mestom Osmanskej ríše a dodnes je najväčším mestom v Turecku?
- d) Oslobodenie ktorej pevnosti (dnes okresného mesta) v roku 1685 znamenalo definitívne ukončenie vlády Turkov na území dnešného Slovenska? Pomôžte si aj súčasným pohľadom na jeho námestie.

3.* Rozhodnite, či sú nasledujúce tvrdenia pravdivé alebo nepravdivé. V odpoved'ovom hárku zakrúžkujte správnu možnosť *áno* alebo *nie*.

- a) Turci si otvorili cestu k podmaňovaniu si Balkánu dobytím prístavnej pevnosti Gallipoli v roku 1354.
- b) Bitka pri Nikopole dňa 25. septembra 1596 sa skončila víťazstvom spojených križiackych vojsk a zastavením rozpínania sa Turkov v Európe.
- c) Sultánovi Mehmedovi V. sa podarilo 29. mája 1583 dobyť Konštantínopol.
- d) Uhorský kráľ Ľudovít II. zahynul v bitke pri rieke Slaná.
- e) Na čele rady ministrov v Osmanskej ríši bol veľkovezír.
- f) Osmanská dynastia vládla v Osmanskej ríši až do konca prvej svetovej vojny v roku 1917.
- g) Je pravdepodobné, že „turecký“ most v Rimavskej Sobote nie je výsledkom tureckej prítomnosti na území Slovenska, ale súčasťou poštových ciest z počiatku 18. storočia.
- h) Turci vždy útočili iba vo veľkých vojenských formáciách a nikdy v rozdrobených čatách, takpovediac „na vlastnú päsť“.
- i) Na začiatku 17. storočia susedila Tekovská stolica s ostrihomským sandžakom budinského pašalíku.
- j) Obdobie stavovských povstaní trvalo vyše sto rokov a súvisí s ním aj rozšírenie zbojníctva na Slovensku.

4.* Podľa uvedených informácií zistite, o ktorú osobnosť ide, a správne ju zapíšete do odpoved'ového hárka. Pomôžte si aj poradovým číslom panovníkov a v niektorých odpovediach aj začiatočnými písmenami.

- a) slovenský básnik, zaoberal sa aj epickými žánrami, ktoré reagovali na najdôležitejšie historické udalosti (turecké boje, protireformáciu a stavovské povstania) a ktoré si našli umelecké vyjadrenie predovšetkým vo veršovanej podobe, a to najmä v historických piesňach; v prvom zväzku svojich Národných spievaniak z roku 1834 ich zaradil do časti nazvanej *Spevy historicky pamätné*
- b) chorvátsky bán, hrdinský obranca Sigetského hradu proti mnohonásobnej tureckej presile; pri tejto vojenskej akcii zahynul, ale stal sa legendou
- c) osmanský sultán, vládol v rokoch 1520 – 1566, v roku 1521 dobyl Belehrad, porazil uhorské vojská v bitke pri Moháči, následne neúspešne obliehal Viedeň, ale v roku 1541 dobyl Budín, kde zriadil centrum nového pašalíku
- d) poľský kráľ, žil v rokoch 1629 – 1696, v jeho vojsku bojovali aj husári, zapojil sa do bitky pri Viedni a výrazne prispel k porážke Turkov, následne napísal list pápežovi Inocentovi XI.

Na obrázku je husár aj hajduk.

5.* Rozhodnite a do odpoved'ového hárka zaznačte, či sa uvedené dvojice osobností mohli alebo nemohli stretnúť. Zakrúžkujte jednu z odpovedí *áno* alebo *nie*.

- a) sultán Orhan I. – sultán Mehmed II.
- b) sultán Bajezid II. – Bajezid III. Osman
- c) Kara Mustafa – princ Eugen Savojský
- d) Rüdiger von Starhemberg – Karol Lotrinský

6.* Vyberte vždy iba jednu správnu odpoveď zo štyroch možností a zapíšte ju do odpovedového hárka.

- a) Potulní speváci boli osobitou kultúrnou profesiou, pričom pôsobili aj na Slovensku až do 15. storočia. Ich oficiálne označenie je *igrici / vokalisti / makabisti / trubadúri*.
- b) Mier uzavretý v roku 1718, ktorý definitívne ukončil panstvo osmanských Turkov v Uhorsku, má názov *Ottomanský / Vestfálsky / Satmársky / Požarevacký*.
- c) Dňa 24. augusta 1652 sa odohrala bitka pri obci *Veľké Zálužie / Ripňany / Vozokany / Leváre*, v ktorej sa grófovi Adamovi Forgáčovi a jeho vojakom podarilo poraziť Turkov, ktorí boli vo viac ako dvojnásobnej presile.
- d) Náboženský titul, znamenajúci doslova „*nástupca proroka*“, a vodcovské postavenie v celom moslimskom svete, ktoré ako prvý prijal sultán Selim I. po dobytí Egypta v roku 1517, sa označuje *vezír / kalif / sultán / emir*.
- e) Mier z roku 1606, ktorý je odvodený od názvu rieky, ukončil pätnásťročnú vojnu s Turkami. Uzavretý bol cisárom Rudolfom II. za účelom zmiernenia ich vyčíňania, aj keď sa ho nepodarilo úplne odstrániť. Ide o *Žitavský / Dunajský / Hronský / Vážsky* mier.
- f) Počas obliehania Viedne v roku 1683 vypukla v meste epidémia *týfusu / moru / cholery / dyzentérie*.
- g) S historickým územím Trácia (už ako provincia počas existencie Rímskej ríše), ktoré si podmanili Turci v druhej polovici 14. storočia, je spojený jeden národ na Balkánskom polostrove. Ide o *Poliakov / Srbov / Chorvátov / Bulharov*.
- h) Signalizačné zariadenia, ktoré boli budované počas obdobia tureckej hrozby, nazývame *vetrovky, vartovky, varešky, vetešky*.

7.* Spojte osobnosti s tým, čo sa viaže k ich životu. V odpovedovom hárku uveďte iba správne kombinácie písmen a čísiel.

a) Mehmed IV.	1) zničenie pevnosti Nové Zámky v roku 1725
b) Imrich Tököli	2) kurucké vojsko
c) František II. Rákoci	3) ukončenie stavovských povstaní
d) cisár Karol III.	4) panovník Kara Mustafu

8.* Z nižšie uvedeného zoznamu vyberte štyri možnosti, ktoré nemajú nič spoločné s tureckou prítomnosťou na území dnešného Slovenska a vypíšte ich do odpovedového hárka.

začiatok pestovania kukurice, rajčín a papriky / rozšírenie pitia kávy / zmena názvov slovenských miest / chov ušľachtilých koní a nové spôsoby jazdenia / nové opevňovacie a architektonické systémy / reformácia na Slovensku / rozvoj remeselnej výroby / ukončenie uhorských povstaní proti panovníkovi

- 9.* Na obrázku vidíte historickú rekonštrukciu jedného zo slovenských hradov, ku ktorému sa viaže historická pieseň s epickými prvkami z obdobia bojov s Osmanskou ríšou. V jeho názve je farba. V odpovedovom hárku doplňte názov hradu.**

10. Do odpovedového hárka z uvedených dvojíc udalostí (v súvislosti s vládou Márie Terézie a jej syna Jozefa II.) správne zapíšte, ktorá udalosť sa stala ako prvá. Používajte iba kombináciu písmena a čísla.

a) sedemročná vojna (1)	vojna o rakúske dedičstvo (2)
b) urbárska regulácia (1)	školská reforma Ratio educationis (2)
c) korunovácia Márie Terézie za uhorskú panovníčku (1)	korunovácia Františka Lotrinského za nemeckého cisára (2)
d) uzavretie prímeria vo Vroclave (1)	uzavretie mieru v Drážďanoch (2)
e) Tolerančný patent (1)	patent o zrušení nevoľníctva (2)
f) korunovácia Jozefa II. za nemeckého cisára (1)	nástup Jozefa II. na uhorský trón (2)

11. Doplňte informácie, ktoré súvisia so životom a prácou Mateja Bela (na obrázku vidíte jeho sochu). Správne ich zapíšte do odpovedového hárka.

Matej Bel bol rektorom evanjelického gymnázia v Banskej Bystrici a v ... **A** ..., kde aj zomrel. Vypracoval viacero učebníc, predovšetkým učebnicu ... **B** ... . Spolupracoval s kartografom Samuelom ... **C** ..., ktorý doplnil mapy a rytiny k textu najvýznamnejšieho diela Mateja Bela známeho pod názvom ... **D** ... .

12. Z ponúknutých možností, ktoré sa týkajú udalostí počas francúzskej revolúcie v 18. storočí, vyberte vždy iba jednu pravdivú. Gramaticky správne ju zapíšte do odpovedového hárka.

- a) Radikálni revolucionári, ktorí sa schádzali v Kostole sv. Jakuba, boli označovaní ako *jakobínci, janobíni, jakobíni, jarolímci*.
- b) Konštitučná monarchia vznikla v krajine v roku 1789, 1790, 1791, 1792.
- c) Republika bola vyhlásená v roku 1789, 1790, 1791, 1792.
- d) Jeden z vodcov revolúcie G. J. Danton bol v roku 1794 *zavraždený kráľovskou gardou, popravený, otrávený, donútený utiecť do Anglicka*.

13. Obdobie medzi rokmi 1804 až 1813 je, nielen v Európe, bohaté na množstvo rôznych významných udalostí. Z uvedeného zoznamu však vyberte štyri udalosti, ktoré sa v danom období nestali (odohrali sa skôr alebo neskôr).

bitka pri Trafalgare, americká vojna za nezávislosť, bitka pri Slavkove, Viedenský kongres, Napoleonova výprava do Ruska, bitka pri Waterloo, bitka pri Lipsku, povstanie dekabristov v Rusku

14. Do odpovedového hárka zapíšte iba správne kombinácie písmen a čísel, ktoré spájajú uvedené osobnosti a udalosti.

a) maršal Radecký	1) odmietol prijať panovníčku korunu od revolucionárov
b) pruský kráľ Fridrich Wilhelm IV.	2) zvíťazil nad piemontskými vojskami
c) panovník Karol X.	3) podporoval hnutie Mladé Taliansko
d) Giuseppe Mazzini	4) rozpustil parlament
e) Thomas Jefferson	5) potlačil viacero revolúcií a prezývali ho policajt Európy
f) cár Mikuláš I.	6) spoluautor Deklarácie nezávislosti USA

15. Na základe uvedených informácií zistite, o ktorú významnú osobnosť svetových dejín ide.

- a) pápež, ktorý otvoril pre historikov vatikánske archívy, začal dialóg medzi cirkvou a modernou spoločnosťou, usiloval sa o zjednotenie kresťanov, zaslúžil sa o obnovenie cyrilo-metodskej tradície
- b) kancelár, ktorý zjednotil Nemecko *železom a krvou*, zaslúžil sa o porážku habsburskej monarchie v bitke pri Hradci Králové a aj o porážku Francúzska pri Sedane
- c) prezident USA (pomôžte si aj obrázkom), ktorý bojoval za zrušenie otroctva, bol zavraždený krátko po skončení občianskej vojny

16. Doplňte informácie, ktoré súvisia s prvou generáciou národných vzdelancov (buditeľov) a správne ich zapíšte do odpovedového hárka.

Jozef Ignác ... **A** ... napísal prvý slovenský román *René ... B ... príhody a skúsenosti*, ktorý bol neúspešným pokusom o vytvorenie spisovnej slovenčiny. V roku ... **C** ... Anton Bernolák prvý raz úspešne kodifikoval spisovnú slovenčinu podľa západoslovenského nárečia používaného hlavne v okolí terajšieho krajského mesta ... **D** ...

17. Bratislavské evanjelické lýceum bolo v prvej polovici 19. storočia centrom slovenského národného hnutia. V odpovedovom hárku správne napíšte/zakrúžkujte odpovede na nasledujúce otázky.

- a) V ktorom roku odišli z lýcea viacerí jeho študenti na protest proti tomu, že Ľudovítovi Štúrovi na ňom zakázali prednášať?
- b) Spievali študenti pri odchode pieseň *Nad Fatrou sa blízka*?
- c) Kto napísal slová k piesni, ktorá sa neskôr stala národnou/štátnou hymnou Slovenska?
- d) V odpovedovom hárku správne zakrúžkujte, ktorý obrázok evanjelického lýcea je vytvorený pomocou umelej inteligencie.

Obrázok X

Obrázok Y

18. Na obrázku vidíte dve vlajky, označené číslami 1 a 2. Do odpovedového hárka napíšte iba číslo, ktoré sa nachádza na vlajke patriacej slovenským dobrovoľníkom v roku 1848.

19. V odpovedovom hárku správne zapíšte/zakrúžkujte odpovede na nasledujúce otázky.

- V ktorom meste bolo sídlo Matice slovenskej?
- Pokračovala činnosť Matice slovenskej viac ako 10 rokov po vzniku Rakúsko-Uhorska ?
- Vznikla Muzeálna slovenská spoločnosť skôr alebo neskôr, ako skončila činnosť Matice slovenskej v druhej polovici 19. storočia?
- Bola budova na obrázku prvým sídlom Matice slovenskej?

Autori: PaedDr. Marek Bubeník, Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský
Fotografie: Mgr. Ľuboš Paller, umelá inteligencia Microsoft Copilot
Recenzentka: Mgr. Barbora Kopuncová
Redaktorka: Mgr. Nikoleta Kovalčíková

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády
Vydavateľ: Národný inštitút vzdelávania a mládeže, Bratislava, 2026